

Οι ταραχές στα γαλλικά προάστια

Στη Γαλλία, καθώς και στο εξωτερικό, γράφτηκαν πολλά πράγματα τα οποία διαστρεβλώνουν εν μέρει ή συνολικά τα γεγονότα που τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ονόμασαν «εξέγερση των προαστίων» ή «αστικό ανταρτοπόλεμο» – γεγονότα τα οποία έλαβαν χώρα από τα τέλη Οκτωβρίου (μετά τον θάνατο υπό αμφίβολες συνθήκες δυο νέων που κατεδίωξε η αστυνομία του Κλισί-σου-Μπουά) ως τα τέλη Νοεμβρίου (μετά την απόφαση της κυβέρνησης Σιράκ-Βιλπέν-Σαρκοζί να παρατείνει την κατάσταση έκτακτης ανάγκης για τρεις μήνες). Φτάσαμε ακόμη και στα όρια της γελοιότητας όταν οι πρεσβείες πολλών ξένων χωρών εξέδωσαν οδηγίες ασφαλείας για τους πολίτες τους οι οποίοι διέμεναν σε γαλλικό έδαφος. Δεν καίγεται ολόκληρη η Γαλλία. Οι ταραχές έλαβαν χώρα μόνο μέσα ή κοντά στα γκέτο και στις συνοικίες των πιο φτωχών προαστίων της χώρας, εκεί όπου βρίσκονται μαντρωμένες πολλές οικογένειες των λαϊκών στρωμάτων, μέσα σε ψηλά κτίρια και χωρίσματα από μετέτν (και όπου σπάνια πηγαίνουν οι τουρίστες και οι επιχειρηματίες). Οι νέοι που εξεγέρθηκαν ενάντια στην καθεστηκυία τάξη επιτέθηκαν σε υλικά αγαθά, καίγοντας αυτοκίνητα (χιλιάδες), εμπορικά κέντρα, αστυνομικά τμήματα, τράπεζες, όχι σε ανθρώπους – με εξαίρεση τις δυνάμεις της τάξης... Δεν προσπαθούμε εδώ να δικαιολογήσουμε αυτές τις πράξεις βίας χωρίς λόγο ύπαρξης, κυρίως όταν γνωρίζουμε ότι στράφηκαν και εναντίον δημόσιων αγαθών (σχολεία, μέσα μαζικής μεταφοράς), αλλά να κατανοήσουμε τους λόγους αυτής της εξέγερσης. Διότι πολλοί Γάλλοι, χωρίς να δέχονται τη μορφή που πήρε αυτή η έκρηξη, την κατανοούν, για να μην πούμε ότι την περίμεναν ως απολύτως αναπόφευκτη. Και γνωρίζουμε όλοι ότι αυτή η κοινωνία (η καπιταλιστική), η δική μας κοινωνία, δεν προσφέρει τίποτα σε αυτούς τους νέους: ούτε ικανοποιητικές συνθήκες διαβίωσης, ούτε μόρφωση που να τους εξασφαλίζει μια σταθερή απασχόληση, ούτε ελπίδα κοινωνικής ανόδου, ούτε αναγνώριση, ούτε δυνατότητα να ακουστούν. Η πιο απτή σχέση που διατηρούν αυτοί οι νέοι με το κράτος (το καπιταλιστικό) συνίσταται σε ελέγχους της αστυνομίας, οι οποίοι είναι μερικές φορές βάνανσοι και πάντα εκφοβιστικοί και ταπεινωτικοί απέναντι στους φυλετικά διαφορετικούς.

Πολλοί παρατηρητές εναντιώθηκαν στην καταστολή και δικαιολογημένα, αλλά το έπραξαν αρκούμενοι γενικά στο να επικεντρώσουν την κριτική τους στον υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος διεξήγαγε προεκλογική εκστρατεία για τις προεδρικές εκλογές του 2007. Η

Ο Samir Amin είναι πρόεδρος του Φόρουμ του Τρίτου Κόσμου και του Παγκόσμιου Φόρουμ των Εναλλακτικών.

Ο Rémy Herrera είναι ερευνητής στο CNRS (Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών) και διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Paris I Panthéon-Sorbonne.

παραίτησή του από μόνη της δεν θα διευθετούσε προφανώς τα προβλήματα των προαστίων. Οι προκλήσεις του Σαρκοζί, ο οποίος διατείνεται ότι θέλει να «καθαρίσει με τη μάνικα» τα γκέτο από τα «αποβράσματα» που τα «μολύνουν», εκλήφθησαν ως προσβολές –και είναι άλλωστε– από τους κατοίκους των λαϊκών συνοικιών, αλλά και ως μια εκδήλωση μίσους απέναντι στους φτωχούς. Οι λαϊκές τάξεις στο σύνολό τους, όλοι αυτοί που υφίστανται την καταστροφική επίθεση του νεοφιλελευθερισμού είναι αυτοί που αισθάνονται ότι βρίσκονται στο στόχαστρο. Κάποιοι ερμήνευσαν αυτές τις ταραχές μόνο μέσα από φυλετικά και θρησκευτικά κριτήρια. Έτσι όμως ξεχνάμε ότι η εξέγερση αυτή θέτει θεμελιωδώς ένα ταξικό πρόβλημα. Πρόκειται για ξεσηκωμό των νέων του φτωχού λαού των πόλεων που βρίσκεται σε επισφαλή θέση, των νέων που μαθαίνουν τι είναι η ταξική πάλη κάτω από τα χτυπήματα που τους καταφέρουν οι κρατικές κατασταλτικές μηχανές, δηλαδή: επαναφορά της διπλής ποινής (φυλάκιση και απέλαση), συνοπτικές διαδικασίες, άμεση παραπομπή σε δίκη την ίδια νύχτα της σύλληψής τους και καταδίκη σε ποινές δυσανάλογες του αδικήματος (έναν χρόνο φυλάκιση επειδή έβαλαν φωτιά σε κάδους σκουπιδιών, απέλαση κατόχων άδειας παραμονής οι οποίοι κλήθηκαν να δώσουν εξηγήσεις κατά τη διάρκεια των ταραχών...). Η καταστολή που υπέστησαν αυτοί οι νέοι είναι μια ταξική καταστολή, κατευθυνόμενη ενάντια στους φτωχούς, ενάντια σε αυτό το υποπρολεταριάτο των γκέτο, όπου όλες οι καταγωγές συγχέονται. Το ότι πολλοί από αυτούς είναι ξένης καταγωγής (κυρίως από τη Βόρεια Αφρική και τις υποσαχάριες περιοχές) δεν αφαιρεί τίποτα απ' το γεγονός ότι το κοινό σημείο αυτών των εξεγερμένων, είτε είναι Γάλλοι από παλιά, είτε μετανάστες πρώτης, δεύτερης και τρίτης γενιάς, είτε ξένοι, είναι η φτώχεια. Και αυτό μεταφράζεται, γεωγραφικά, σε μια αστικοποίηση που τους εξοβελίζει σε αυτές τις ζώνες εξορίας.

Αυτή η ταξική καταστολή, που επιδεινώνεται από το φυλετικό μίσος με το οποίο οι γαλλικές ελίτ, αυτιστικές και παραχορτασμένες από τα κέρδη των μετοχών, συντρίβουν σήμερα τους εξεγερμένους νέους των προαστίων εξηγείται μεταξύ άλλων από ένα γεγονός που συχνά αποσιωπάται. Ακόμα και μέσα στη σύγχυση των αντιπαραθέσεων, οι αγώνες αυτών των νέων –οι οποίοι είναι επίσης ο λαός της Γαλλίας και στη συντριπτική τους πλειονότητα «άνθρωποι όπως όλος ο κόσμος»– είναι φορείς μιας εναλλακτικής στη σημερινή κοινωνία. Αυτή η εναλλακτική δεν είναι θεωρητικοποιημένη, ούτε επεξεργασμένη ως έννοια, συχνά δεν είναι καν διασαφηνισμένη, αλλά γίνεται πράξη, εφαρμόζεται μέσα στη σκληρή πραγματικότητα των γκέτο, μέσα στην τραπεζική καθημερινότητα – σχολική αποτυχία, διακρίσεις, ανεργία, πολυκατοικίες γεμάτες ζημιές και θόρυβο, κακές και πολύ ακριβές συγκοινωνίες, λιγιστή κοινωνική και πολιτιστική υποδομή... Η εναλλακτική της οποίας είναι φορείς αυτοί οι νέοι των λαϊκών συνοικιών είναι το αντίθετο του αντικοινωνικού σχεδίου της γαλλικής αστικής τάξης και των ευρωπαϊκών ελίτ, το συμμετρικά αντίθετο του αστικού, φυλετικού και κοινωνικού απαρχαίντ που διακηρύσσει η ακροδεξιά του Λεπέν, αντιδραστική, γεμάτη μίσος και ξενοφοβία. Αυτή η εναλλακτική βρίσκεται στον αντίποδα του παγκόσμιου απαρχαίντ που επιθυμεί ο Μπους από τις ΗΠΑ. Το παρόδοξο, καθώς και ένα μέρος της δυσκολίας που έχει κανείς να συλλάβει το νόημα αυτών των ταραχών, έγκειται στο γεγονός ότι αυτοί οι νέοι είναι αλλοτριωμένοι και πλήρως επηρεασμένοι από τον καταναλωτικό τρόπο ζωής των Ηνωμένων Πολιτειών (ένδυση, διατροφή, παιχνίδια, αργκό, πολιτισμικές αναφορές), αλλά, από τον αντιρατσισμό που κάνουν πράξη μέσα στα

γκέτο, απορρίπτουν τον τρόπο ύπαρξης των Ηνωμένων Πολιτειών, δηλαδή τη βία ενός συστήματος φυλετικών διαχωρισμών εσωτερικά και πολέμου εξωτερικά. Εδώ δεν πρόκειται πλέον για τη βία κάποιων ομάδων νέων που πυρπολούν αυτοκίνητα, αλλά για τη βία του πρώτου τρομοκρατικού κράτους στον κόσμο, το οποίο αντιμάχεται τους φτωχούς. Διότι, παρόλο που οι περισσότεροι από αυτούς τους νέους δεν είναι πολιτικοποιημένοι, η δράση τους είναι πολιτική.

Η εναλλακτική που χτίζεται σήμερα, πρωτίστως σε αυτά τα γκέτο των προαστίων, για την οποία αγωνίζονται στην πρώτη γραμμή αυτοί οι νέοι, με τους γονείς τους, με φίλους, με γείτονες, είναι η εναλλακτική μιας Γαλλίας ανάμεικτης, πολύχρωμης, ανοιχτής στον κόσμο –και ιδιαίτερος στον Νότο, στον Τρίτο Κόσμο–, μιας Γαλλίας δυνατής και περήφανης για τις διαφορές της, κοσμοπολίτικης, φιλόξενης. Μιας Γαλλίας που δεν ξεχνά ότι η Επανάστασή της είχε εκλέξει βουλευτή το 1789 έναν Γερμανό (Ανάχαρσις Κλόοτς), ότι η Κομμούνα του Παρισιού, το 1871, είχε πολλώνους αντιπροσώπους (Βρομπλέσκι, Ντομπρόφσκι), και κυρίως ότι εκατομμύρια ξένοι έδωσαν τη ζωή τους για να την υπερασπιστούν. Αυτό που μας θυμίζουν αυτοί οι νέοι, ακόμα και μέσα στην έξαψη των γεγονότων, είναι ότι η Γαλλία γίνεται μγάδα, ότι η Μαριάν έχει σκουρόχρομη επιδερμίδα. Είναι πασιφανές: στις λαϊκές τάξεις, πολλοί νέοι, αλλά και άλλοι, λιγότερο νέοι, έχουν κάνει την επιλογή τους από καιρό. Πέρα από τις δυσκολίες στις οποίες προσκρούει ένα τέτοιο αντιρατσιστικό σχέδιο, στις φτωχές συνοικίες, πεδία μάχης στα οποία εκτυλίσσεται ο κρίσιμος αγώνας ενάντια στον ρατσισμό, μεγάλα τμήματα του πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων και των μεσαίων τάξεων, επέλεξαν σύμφωνα με τη συνείδησή τους, με θάρρος και ανοχή, να αποδεχθούν ο ένας τον άλλον, να ζήσουν και να δημιουργήσουν μαζί με αλληλοσεβασμό. Η μεγάλη πλειονότητα των νέων που ξεσηκώθηκαν είναι Γάλλοι και δεν έχουν καμία ανάγκη να «ενταχθούν» (να ενταχθούν σε τι άλλωστε;). Απαιτούν να τους αποδεχθούν και να τους αναγνωρίσουν γι' αυτό που είναι και γι' αυτό που κάνουν. Είναι Γάλλοι όπως και οι υπόλοιποι, χτίζουν τη Γαλλία του αύριο: μια κοινωνία αποδοχής του άλλου, επιμεξίας, αδελφότητας των φυλών και των εθνικοτήτων.

Απέχουμε πολύ από το στερεότυπο μιας ρατσιστικής Γαλλίας που βρίσκεται σε διαδικασία εκφασισμού υπό την επήρεια των θέσεων του Λεπέν. Κληρονομιά της Γαλλίας της ντροπής, από τον Βισί ως τον ΟΑΣ, της Γαλλίας αυτής της «ανυπεράσπιστης» Ευρώπης, όπως έλεγε ο Σεζέρ, το Εθνικό Μέτωπο ξαναφύτρωσε, στις αρχές της δεκαετίας του '80, από τα χέρια ενός Μιτεράν που επιθυμούσε να συνθλίψει την επίδραση του κομμουνιστικού κόμματος. Το Εθνικό Μέτωπο βλάστησε μέσα στην εμετική βρομιά της ιστορίας της γαλλικής αστικής τάξης, αυτήν της δουλείας, της αποικιοκρατίας, της συνεργασίας με τον ναζισμό, του ιμπεριαλισμού. Ο Λεπέν διέφθειρε αυτούς που ο νεοφιλελευθερισμός είχε φτωχύνει. Και οι νίκες που σημειώθηκαν εναντίον του το 2002, επίσης από αυτήν την πολύχρωμη νεολαία των προαστίων, η οποία μπόρεσε να κινητοποιηθεί και να πει «όχι» τον Μάιο στο δημοψήφισμα για το Ευρωσύνταγμα, είναι αποφασιστικές για την υπεράσπιση των αξιών της Δημοκρατίας, του οικουμενικού χαρακτήρα που είχε το 1789. Το πολιτικό βάρος του Εθνικού Μετώπου δεν οφείλεται στον υποτιθέμενο ρατσισμό του γαλλικού λαού, αλλά πολύ περισσότερο στην αντίδραση εξτρεμιστικών τμημάτων της εθνικής αστικής τάξης απέναντι στην επιλογή κατά του απαρχαϊντ που υιοθέτησαν και έκαναν πράξη οι νέοι

των λαϊκών συνοικιών. Και έχουμε πολύ δρόμο ακόμη μπροστά μας μέχρι οι ελίτ μας να δεχθούν να ανοίξουν συζήτηση για όσα υπέστησαν απ' αυτές στο παρελθόν οι λαοί της Γαλλίας και ο κόσμος: από τη δουλεία στους αποικιοκρατικούς πολέμους, από την υπόθεση Πετέν στη Γαλλία, στη στήριξη των νεοφασιστικών δικτατοριών του Νότου. Έχουμε τόσο δρόμο ακόμα για να ανοίξει η συζήτηση σχετικά με όλα όσα κάνουν στη Γαλλία και στον κόσμο οι αστικές μας τάξεις, οι διευθύνοντες των υπερεθνικών και οι υψηλά ιστάμενοι του κράτους: κρατούν μεγάλα τμήματα του πληθυσμού μέσα στην ανεργία και τη φτώχεια, προβαίνουν σε μια ιμπεριαλιστική λεηλασία του Νότου μέσω των επιχειρήσεών τους και του κράτους τους. Οι νέοι των λαϊκών συνοικιών είναι αυτοί που αντιμετωπίζουν τον Λεπέν και τα υποκατάστατά του της «μετριασμένης» Δεξιάς η οποία κυβερνά ως πληρεξούσιό του. Αυτές είναι οι συνοικίες που υποφέρουν περισσότερο από τις αναρίθμητες κοινωνικές καταστροφές που προκαλεί η νεοφιλελεύθερη πολιτική που επιβάλλεται στον γαλλικό λαό από τις αρχές της δεκαετίας του '80, αυτή η εναλλαγή δίχως εναλλακτική της παραδοσιακής Δεξιάς και του σοσιαλιστικού κόμματος.

Είναι όμως η Γαλλία δημοκρατική χώρα, εφόσον ο πρόεδρός της εκλέχθηκε από τον λαό; Και μάλιστα από το 82%! Με το 70% των Γάλλων να λένε σήμερα ότι δεν του έχουν εμπιστοσύνη! Ψήφισαν ενάντια στον Λεπέν και ο Σιράκ επωφελήθηκε για να κάνει τα ίδια πράγματα και λίγα παραπάνω. Πάντα περισσότερο νεοφιλελευθερισμό. Λέγοντας αυτά δεν θέλουμε να μειώσουμε τη σημασία της ψήφου. Όμως, αν για την πλειονότητα των Γάλλων, η δημοκρατία είναι ένας περίπατος, μια Κυριακή τον χρόνο, στο εκλογικό κέντρο για να καθήσουν στην ουρά (σιωπηλά), να σηκώσουν το κεφάλι τους στο άκουσμα του ονόματός τους (σιωπηλά), να ρίξουν έναν φάκελο μέσα στην κάλη (σιωπηλά) και να επιστρέψουν στο σπίτι τους (σιωπηλά), χωρίς ν' αλλάξει τίποτα, είναι πραγματικά πολύ λίγα πράγματα. Όταν μια μειοψηφία επιβάλλει μια αντικοινωνική πολιτική στην πλειοψηφία, δεν πρόκειται για δημοκρατία. Το να ψηφίζει κανείς για να αλλάξει μόνο ό,τι χρειάζεται ώστε να μην αλλάξει τίποτα δεν είναι δημοκρατία. Η συγκατοίκηση της παλιάς δεξιάς (παραδοσιακής) και της καινούργιας δεξιάς (σοσιαλιστικό κόμμα), πιο νεοφιλελεύθερη και φιλονατοϊκή η μία από την άλλη, δεν είναι δημοκρατία. Είναι «μια εξουσία έξω από τον λαό, χωρίς τον λαό και ενάντια στον λαό», ο μοντέρνος φιλελεύθερος καπιταλισμός, η εξουσία της οικονομίας, δηλαδή μια «δημοκρατία μετόχων». Ψηφίσαμε στις 29 Μαΐου, είπαμε «όχι» στην υποταγή των ευρωπαϊκών ελίτ στο NATO, «όχι» στη συνταγματοποίηση του νεοφιλελευθερισμού στην Ευρώπη, ένα ταξικό, ένα ελπιδοφόρο όχι. Κερδίσαμε. Ακούστηκε η φωνή μας: Όχι. Νικήθηκαν όλοι τους, δημοκρατικά. Έμειναν όλοι τους. Δημοκρατικά; Πώς να πιστέψουν οι νέοι των λαϊκών τάξεων αυτήν την ψεύτικη δημοκρατία, όταν οι ίδιοι δεν αντιπροσωπεύονται, δεν συμμετέχουν, δεν εισακούονται από κανέναν και μπορούν να βασιστούν μόνο στους εαυτούς τους;

Έτσι λοιπόν, από τις 8 Νοεμβρίου 2005, οι «ευαίσθητες ζώνες», για τους εξεγερμένους (μερικές φορές ανηλίκους) έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Αυτό αποτελεί καθεστώς εξαίρεσης το οποίο, «σε περίπτωση επικείμενου κινδύνου που προκύπτει από σοβαρές ζημιές στη δημόσια τάξη», απαλλάσσει τις διοικητικές αρχές (τους νομάρχες) από την αρχή της νομιμότητας, η οποία διέπει συνήθως τη δράση τους, με επέκταση των εξουσιών τους που παίρνουν την εξής μορφή: απαγόρευση κυκλοφορίας, κλητεύσεις στα σπίτια

ατόμων των οποίων η δραστηριότητα θεωρείται επικίνδυνη για τη δημόσια τάξη (χωρίς «δημιουργία στρατοπέδων όπου θα κρατούνταν αυτά τα άτομα»), κλείσιμο μπαρ και αιθουσών όπου παραισιάζονται θεάματα, απαγορεύσεις συγκεντρώσεων οι οποίες δείχνουν να προκαλούν ή να διατηρούν την άναρχη κατάσταση, έρεινες κατ' οίκον μέρα και νύχτα, έλεγχος του Τύπου, των δημοσιεύσεων, των ραδιοφωνικών σταθμών και των κινηματογράφων, εκδίκαση από στρατιωτικά δικαστήρια εγκλημάτων και αδικημάτων που υπόκεινται στο κοινό δίκαιο κ.ά. Πρόκειται, δηλαδή, για έναν κατασταλτικό νόμο στον οποίο οι «δημοκράτες» που μας κυβερνούν είχε χρειαστεί να προσφύγουν μόνο εναντίον των Αλγερινών (1955) ή των Κανάκ της Νέας Καληδονίας (1985) – στη μητρόπολη, όμως, ούτε καν το 1968. Δεξιοί δήμαρχοι είχαν διατάξει συσκότιση και απαγόρευση κυκλοφορίας στον δήμο τους μόλις έπεφτε το βράδυ, ή την παραμονή (όπως έγινε στο Ρενσί από τον Ερίκ Ρο, πρώην υπουργό του UMP¹ της πόλης). Με εξαίρεση ορισμένους εκλεγμένους σοσιαλιστές οι οποίοι δήλωσαν ειλικρινά ικανοποιημένοι από τα μέτρα που πήρε η κυβέρνηση, η Αριστερά στο σύνολό της καταδίκασε αυτήν την κλιμάκωση της καταστολής: το Κομμουνιστικό Κόμμα, ο Επαναστατικός Κομμουνιστικός Συνασπισμός, οι Πράσινοι, η Ενωτική Συνδικαλιστική Ομοσπονδία, το MRAP², η Συμμαχία για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Συνδικάτο των Δικαστικών, η Επιτροπή Αστέγων, η Ένωση Εργαζομένων της Βορείου Αφρικής στη Γαλλία, το Κέντρο Σπουδών και Πρωτοβουλιών Διεθνούς Αλληλεγγύης κ.ά. Οι αντιδράσεις του Σοσιαλιστικού Κόμματος αντιθέτως ήταν τουλάχιστον μετρημένες: ο γενικός γραμματέας του σοσιαλιστικού κόμματος Φρανσουά Ολλάντ δήλωσε ότι «η εφαρμογή του νόμου του 1955 πρέπει να περιοριστεί στον χώρο και στον χρόνο» και ότι η παράτασή του ήταν «κακό σημάδι» – τον Νοέμβριο του 2001, η σύζυγός του Σεγκολέν Ροικαγιάλ, που ήταν τότε εντεταλμένη υπουργός στο υπουργείο Οικογένειας και Παιδιού της κυβέρνησης Ζοσπέν, θυγμένη από την επικύρωση ενός διατάγματος για συσκότιση από το συμβούλιο του κράτους, είχε ήδη πει: «η λέξη συσκότιση είναι απαράδεκτη... πολεμική». Ο Ζαν-Μαρκ Αϊρό, ο πρόεδρος της σοσιαλιστικής ομάδας στο Κοινοβούλιο, κέρδισε προσωπικά την είνονια ενός μεγάλου μέρους των δεξιών βουλευτών διακηρύσσοντας ότι «σε τέτοιες περιστάσεις, οι δημοκρατικές δομές οφείλουν να επινοήσουν μια μη επιθετική συμφωνία».

Είναι αλήθεια ότι πολλοί νέοι των προαστίων και της Γαλλίας γενικότερα είναι σήμερα πλήρως αποκομμένοι από τους αγώνες χειραφέτησης του γαλλικού εργατικού κινήματος και από την ιστορία του. Το σχολείο δεν τους τη μαθαίνει –και ακόμα λιγότερο την ιστορία των αγώνων των λαών του Νότου– ούτε τα κόμματα και τα συνδικάτα της Αριστεράς. Αυτό όμως που είναι πιθανόν ακόμα πιο σοβαρό είναι ότι πολλοί προοδευτικοί αγωνιστές αγνοούν σχεδόν όλη την ιστορία και την επικαιρότητα της αντίστασης των γκέτο και της μετανάστευσης στη Γαλλία. Άρα, αυτά τα διάσπαρτα συλλογικά κινήματα που βρίσκονται σε αναβρασμό, που ενοχλούν, είναι η αυτοοργανωμένη έκφραση των πληθυσμών των λαϊκών συνοικιών, όπου φτωχοί Γάλλοι και ξένοι ανακατεμένοι προχωρούν δίπλα δίπλα για έναν προοδευτικό μετασχηματισμό της κοινωνίας. Αυτοί οι αγώνες ξεπηδούν από τα γκέτο, ασταμάτητα, τροφοδοτούμενοι από τη δυσκολία που παρουσιάζουν οι συνθήκες ζωής και η έλλειψη εργασίας, ξεσπούν μετά από κάθε «λάθος» της αστυνομίας. Αυτοί οι αγώνες πασχίζουν να οργανωθούν, να δομηθούν, να ενωθούν. Έχουν γίνει εύθραυστοι από τις επιθέσεις που υφίστανται για να ελεγχθούν και να στρέψουν τις ενέργειές τους αλλού. Στη

Γαλλία, η ιστορία των αγώνων των κατοίκων των γκέτο συμπίπτει, χωρίς ωστόσο να την αποκρύπτει, με την ιστορία των μεταναστών. Οι ρίζες της προχωρούν πολύ βαθιά, από την έναρξη, κιόλας, της κρίσης της δεκαετίας του '70, στις μάχες που διεξήγαγαν οι μετανάστες της «πρώτης γενιάς» που είχαν έρθει από τον Νότο, οι οποίοι ενώθηκαν σε αυτόνομες ομάδες για να υπερασπιστούν τα δικαιώματα και τα συμφέροντά τους στους χώρους εργασίας ή κατοικίας (Βορειοαφρικανικό Άστρο, Κίνηση Αράβων Εργαζομένων, Σπίτι των Εργαζομένων Μεταναστών...). Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '70, οι απεργίες πείνας αυτών που δεν είχαν άδειες παραμονής (ενάντια στον νόμο Μαρσελέν) είχαν ως αποτέλεσμα πάρα πολλές νομιμοποιήσεις. Παρά τη σκληρή καταστολή του 1976, η άρνηση πληρωμής των ενοικίων από τους εργαζομένους των κατοικιών Sonacotra³, που διαμαρτυρήθηκαν για τις αξιοθρήνητες συνθήκες στέγασης, έπειτα οι απεργίες ολόκληρων οικογενειών σε γκέτο προσωρινής στέγασης επέτρεψαν να στεγαστούν σε άλλο μέρος.

Αυτοί οι αγώνες ενισχύθηκαν κατά τη δεκαετία του '80 μπροστά στις καταστροφικές κοινωνικές συνέπειες του νεοφιλελευθερισμού και στην άνοδο του Εθνικού Μετώπου, με κινήματα που αναδύθηκαν από τους νέους των γκέτο και των μεταναστών «δεύτερης γενιάς». Το 1982, μια σειρά επιθέσεων με ρατσιστικό χαρακτήρα και λαθών της αστυνομίας προκάλεσε τη δημιουργία, μεταξύ άλλων, της Ένωσης Γκούτενμπεργκ στη Ναντέρ, η οποία συνεισέφερε στον συντονισμό των δράσεων αντίστασης ενάντια στον ρατσισμό και τις διακρίσεις και στην αυτοοργάνωση των αγώνων των κατοίκων των λαϊκών συνοικιών. Αυτοί οι τελευταίοι κινητοποιούνται σιγά σιγά γύρω από έναν μεγάλο αριθμό οργανώσεων και πρωτοβουλιών, κυρίως στις περιοχές του Παρισιού και της Λυόν. Μια τέτοια περίπτωση ήταν και στο Μενγκέτ (Βενισιέ) μετά τις αντιπαραθέσεις ανάμεσα στους νέους και τις δυνάμεις της τάξης και την έκκληση-σύνθημα «αστυνομία και δικαιοσύνη, ίσες για όλους», όπου συμμετείχαν διάφορες οργανώσεις συνοικιών: Ζααμά των Προαστίων στη Λυόν, Παράλληλες Γραμμές στο Βοζ-αν-Βελέν, ή στα προάστια του Παρισιού η Οργάνωση Ουαχίντ⁴ και η Κολεκτίβα που έχουν σχηματίσει οι μητέρες των θυμάτων των ρατσιστικών εγκλημάτων και της αστυνομίας. Το 1983 αποτελεί σημείο καμπής: διάφορες οργανώσεις στο Μενγκέτ (κυρίως η SOS Μέλλον) αναλαμβάνουν την πρωτοβουλία μιας ειρηνικής πορείας «για ίσα δικαιώματα και ενάντια στον ρατσισμό», η οποία ξεκινά τον Οκτώβριο από τη Λυόν και φθάνει στο Παρίσι τον Δεκέμβριο συγκεντρώνοντας περισσότερα από 100.000 άτομα. Προς έκπληξη όλων, ο αντίκτυπος αυτής της πορείας ήταν τεράστιος – με τις θετικές του πλευρές, όπως την «κάρτα παραμονής των 10 ετών» και τις αρνητικές, ιδίως το γεγονός ότι το Σοσιαλιστικό Κόμμα έθεσε σε λειτουργία έναν μηχανισμό σφετερισμού των κινήματων των νέων των γκέτο, και πρώτα πρώτα των νεαρών Αράβων. Η πιο ολοκληρωμένη απόδειξη αυτής της χειραγώγησης των διεκδικήσεων των νέων ήταν η γέννηση της οργάνωσης SOS Ρατσισμός τον Δεκέμβριο του 1984. Γεννημένη στα σαλόνια του Ελύζε⁵, επωφελήθηκε από αξιοσημείωτη υλική βοήθεια, και επιπλέον από τη στήριξη του Ματινιόν (πρωθυπουργός Φαμπιούς)⁶, της Σοσιαλιστικής Νεολαίας, των μέσων μαζικής ενημέρωσης (Λιμπερασσιόν, Λε Ματέν), διανοομένων και διαφημιστών με προθέσεις... Σε αυτό το πνεύμα, θα ακολουθήσουν η δημιουργία του France Plus (1985), επιχορηγήσεις σε αραβικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, η μόδα της ιδιότητας του «πολίτη» και η προώθηση μιας νέας αστικής τάξης Αράβων.

Το χάσμα συνέχιζε να μεγαλώνει ανεπανόρθωτα ανάμεσα στις θεσμοθετημένες οργανώσεις (οργανώσεις της Αριστεράς, αντιρατσιστικές, καθολικές κ.ά.) και στα κινήματα της νεολαίας των γκέτο, τα οποία δρούσαν τοπικά. Μεταξύ αυτών, η Κολεκτίβα Νέων, που δημιουργήθηκε στα τέλη του 1983, έγινε γνωστή στην περιοχή του Παρισιού με δράσεις-σοκ: καταλήψεις (μεγάλων εμπορικών κέντρων, εφημερίδων, μιας διάσκεψης οργανωμένης από το MRAP και το σοσιαλιστικό κόμμα...), συνεντεύξεις Τύπου (στα γραφεία της αστυνομικής διεύθυνσης του Παρισιού), διαδηλώσεις αλληλεγγύης στους απολυμένους μετανάστες εργάτες που βρίσκονται σε διαμάχη με την εργοδοσία και τα συνδικάτα (στα εργοστάσια αυτοκινήτων Talbot στο Πουασί και Renault στο Φλεν) – επισφραγίζοντας έτσι την οριστική ρήξη με το σοσιαλιστικό κόμμα και τον αντιρατσισμό του σαλονιού. Παρ' όλ' αυτά, τα διάφορα κινήματα παρέμεναν ακόμα απομονωμένα, εγκλωβισμένα στις αντίστοιχες ζώνες τους, αποκομμένα το ένα από το άλλο. Η ενότητα μπόρεσε να επιτευχθεί στην Εθνική Συνέλευση των νέων των γκέτο και των μεταναστών στο Μπρον, τον Ιούνιο του 1984. Πάρα πολλές διαμάχες διασπούσαν τη δυναμική του συνόλου. Ένα από τα σημεία απόκλισης μεταξύ των οργανώσεων ήταν η θέση τους σχετικά με την υπεράσπιση νεαρών Γάλλων ή ξένων που είχαν ποινικό μητρώο – αυτό αποτέλεσε, για παράδειγμα, μέρος των εργασιών της Σύγκλησης του '84, που προήλθε από την Κολεκτίβα «Νέοι του Παρισιού», ή «Νέοι Άραβες της Λυόν και των προαστίων» (JALB) στη Λυόν, οι οποίες κινητοποιήθηκαν πολύ νωρίς το 1985 ενάντια στο νομοσχέδιο Πασκουά.

Στη δεκαετία του '90 σημειώθηκε μια νέα άνθηση των οργανώσεων και των επιτροπών συνοικιών, οι οποίες οργανώνονταν λίγο περισσότερο, με αυτόνομο τρόπο και σε μια βάση κοινωνικών και πολιτικών διεκδικήσεων, ιδίως στα προάστια του Παρισιού (Λε Μυρό, Ναντέρ, Μαντ-λα-ζολί, Γκουσενβίλ, Βιτρι-συρ-Σεν κ.ά.) και της Λυόν (Βενισιέ, Βοζ-αν-Βελέν). Στο Παρίσι: μια διασυννοικιακή κολεκτίβα, η «Αντίσταση των Προαστίων», συστάθηκε στα γραφεία... των εργατικών πολυκατοικιών, με σκοπό να βοηθήσει τους κατοίκους στις σχέσεις τους με την αστυνομία, με τη δικαιοσύνη κ.λπ. Με τη στήριξη των παλιών της Κολεκτίβας Νέων, μια νέα γενιά αγωνιστών των λαϊκών τάξεων αναδύθηκε από τα γκέτο και απ' τους μετανάστες και αυτοοργανώθηκε. Μία απ' τις πιο δραστήριες ομάδες είναι η Εθνική Επιτροπή εναντίον της Διπλής Ποινής (CNDP), η οποία δημιουργήθηκε το 1990 στο Μενίλμοντάν (20^ο διαμέρισμα του Παρισιού). Οι καταλήψεις που πραγματοποίησε σε διάφορα κτίρια (του SOS Ρατσισμός, νομαρχιών, αεροδρομίων κ.ά.), οι απεργίες πείνας και οι διαδηλώσεις υποστήριξης νέων καταδικασμένων, οδήγησαν σε μια νέα αμφισβήτηση αυτού του κατασταλτικού και άδικου νόμου (νόμος Σαπέν, Δεκέμβριος 1991). Στη Λυόν: μετά τις ταραχές στο Βοζ-αν-Βελέν (1989-90) οι οποίες ήταν συνέπεια νέων λαθών της αστυνομίας, μια επιτροπή, η «Αγορά», σχηματίστηκε στη συνοικία του Μα-ντυ-Τορό ενάντια στην αστυνομική βία και στη χειραγώγηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Ο ριζοσπαστικός και αγωνιστικός της χαρακτήρας θα οδηγήσει σε μια μακρά πορεία από διαμάχες ανάμεσα σε αυτήν την οργάνωση και την τοπική εξουσία (νομάρχης, δήμαρχος, Ταμείο Κοινωνικής Δράσης, κοινωνικοί φορείς), αλλά επίσης και σε μια προσέγγιση με το CNDP και με χώρους επιρροής πιο παλιούς, του Παρισιού (Γκούτενμπεργκ) και της Λυόν (Παράλληλες Γραμμές, JALB). Η Εθνική Συνέλευση των Προαστίων του 1992 επιβεβαιώνει αυτήν τη σύγκλιση των δύο οργανώσεων (και τη ρήξη με το JALB, το οποίο εξαρτάται πλέον, προς με-

γάλη λύπη, από τους Πράσινους). Με τον ίδιο τρόπο που είχαν εισβάλει μαζί σ' ένα συνέδριο σχετικά με την πόλη («Προάστια '89») που οργανώθηκε στο Μπρον από το σοσιαλιστικό κόμμα και στο οποίο προήδρευε ο πρόεδρος Μιτεράν, οι αγωνιστές τους δεσμεύονται πλάι πλάι σε μια δράση αλληλεγγύης μέσα στις συνοικίες: νομικές υπηρεσίες σε συνεχή λειτουργία και βοήθεια από δικηγόρους, σχολική υποστήριξη και βοήθεια στην ανεύρεση εργασίας κ.ά. Στις δημοτικές εκλογές του 1995, η Αγορά και άλλες οργανώσεις ενώνονται και παρουσιάζουν μια τοπική λίστα υποψηφίων, η οποία πλησίασε το 20% στο Μα-ντυ-Τορό, ακολουθώντας, όσον αφορά το συγκεκριμένο, το παράδειγμα του Μπρον (1989).

Το Κίνημα Μετανάστευσης και Προαστίων (MIB), που προέκυψε από μια έκτακτη συνέλευση νέων η οποία έλαβε χώρα στα γραφεία ευρέσεως εργασίας του Σεν-Ντενί τον Μάιο του 1995, είναι προϊόν αυτών των αγώνων των γκέτο. Συνεχίζει αυτόν τον αγώνα, που έχει αρχίσει πριν απ' αυτό, για αυτονόμηση και συμμετοχή των κατοίκων των λαϊκών συνοικιών, προσπαθώντας να εξασφαλίσει μια σχέση δυνάμεων που να είναι γι' αυτούς όσο το δυνατόν ευνοϊκότερη. Μελετά επίσης τρόπους αντίστασης στην καπιταλιστική αποξένωση, προσπαθώντας να χειραφετήσει τους νέους απ' τις σχέσεις μίσους και ζηλοφθονίας απέναντι στην καταναλωτική κοινωνία. Οι επίσημοι στόχοι του MIB είναι να υποστηρίξει και να συγκεντρώσει όλους όσους αγωνίζονται μέσα στα γκέτο –εναντίον των διακρίσεων, των ρατσιστικών επιθέσεων, της αστυνομικής βίας, της διπλής ποινής, των απελάσεων των ξένων, για τη στέγαση, την απασχόληση, την ανεξιθρησκία, την αυτοδιάθεσή τους, για τους ίδιους τους πληθυσμούς– αλλά και να εκπονήσει μια στρατηγική δράσης και πολιτικής αντιπροσώπευσης. Εξ ου και η προσπάθεια να αποκαταστήσει τη μνήμη των αγώνων των γκέτο και των μεταναστών και να θέτει συστηματικά επί τάπητος τα προβλήματα που προκύπτουν μέσα στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων δυνάμεων (εξηγώντας την κλιμάκωση της καταστολής μετά τον πόλεμο του Κόλπου το 1991, τον καιρό της Ιντιφάντα, έπειτα στα πλαίσια του «αγώνα κατά της τρομοκρατίας» μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου και εκ νέου μετά την εισβολή στο Ιράκ το 2003...).

Όπως είναι φυσικό, οι προτάσεις πρέπει να διατυπώνονται με τρόπο αρκετά ευρύ ώστε να επιτρέπουν τη διάρθρωσή τους με τις διεκδικήσεις άλλων κοινωνικών αγωνιστικών κινημάτων, τα οποία έκαναν επίσης την εμφάνισή τους κατά τη δεκαετία του '90, όπως: η οργάνωση Δικαίωμα στη Στέγη (DAL), που δημιουργήθηκε το 1990 κατά την κατάληψη κτιρίων από οικογένειες στις οποίες είχαν κάνει έξωση, στην πλατεία της Ρεϊνιόν στο 20ό διαμέρισμα του Παρισιού, η Επιτροπή Αστέγων (CDSL), που δημιουργήθηκε το 1993 για να βοηθήσει όσους έχουν πολύ μεγάλη ανάγκη και τα φτωχά και πολύ απομονωμένα άτομα, η οργάνωση *Droits Devant?*! (Dd!), που δημιουργήθηκε τον Δεκέμβριο του 1994, η Δράση εναντίον της Ανεργίας! (AC!), η Ομάδα Παρέμβασης και Υποστήριξης των Μεταναστών (GISTI), η Έκκληση των «Χωρίς» που ξεκίνησε στις 20 Δεκεμβρίου 1995 –κατά τη διάρκεια των μεγάλων απεργιών των εργαζομένων ενάντια στον φιλελευθερισμό–, το Εθνικό Κίνημα Ανέργων και Απόρων, η Οργάνωση για την Απασχόληση, η Ένταξη και η Αλληλεγγύη (APEIS), μεταξύ άλλων... Η σύγκλιση όλων αυτών των διαφορετικών κινημάτων δεν είναι εύκολο πράγμα, αλλά τα σημεία σύγκλισης είναι πολλά. Η απασχόληση, για παράδειγμα. Στα γκέτο, πολλοί νέοι, ακόμα και όταν έχουν όλα τα νόμιμα χαρτιά τους, δεν βρίσκουν κανονική δουλειά – ο δείκτης ανεργίας υπερβαίνει το 20% στους νέους και πλησιάζει το

50% σε όσους είναι αφρικανικής καταγωγής. Αυτό εξηγείται, μεταξύ άλλων παραγόντων, από το γεγονός ότι εξακολουθούν επίμονα οι πολλές και διάφορες διακρίσεις –οι υποψηφιότητές τους απορρίπτονται διότι προέρχονται από μια κοινωνική ομάδα για την οποία οι εργοδότες έχουν προκαταλήψεις–, αλλά επίσης και απ' το ότι στην αγορά εργασίας, στη Γαλλία, καθώς και στις άλλες καπιταλιστικές χώρες του Βορρά, η προσφορά παράνομης εργασίας τροφοδοτείται συνεχώς, ανάλογα με τη σχολικότητα των εργοδοτών στις βιοτεχνίες, στον τομέα των ξενοδοχείων ή της οικοδομής, από συνροή λαθρομεταναστών, που παραμένει σχεδόν σταθερή από την εγκαθίδρυση του νεοφιλειθερισμού. Νέοι «με κάρτες» (γαλλική ταυτότητα ή άδεια παραμονής) και νέοι «χωρίς χαρτιά» τοποθετούνται με τέτοιο τρόπο στον ανταγωνισμό κατά την αναζήτηση εργασίας ώστε να επωφελούνται στο μέγιστο οι καπιταλιστές. Η καταστολή, που επηρεάζει σπάνια τους τελευταίους, συντρίβει αντιθέτως όσους εξασκούν παράνομη εργασία, με διατάγματα που τους οδηγούν πάλι στα σύνορα, με εγκλεισμό σε κρατητήρια, με βίαιες απελάσεις από τη χώρα και από εκεί ακόμα με ανταγωνισμό με τους καινούργιους παρανόμους που μπαίνουν στη χώρα με τις διαδικασίες που οργανώνονται από το κεφάλαιο.

Ήρθε η ώρα για τη γαλλική Αριστερά να εκδηλώσει την αλληλεγγύη της προς αυτό το υποπρολεταριάτο που γίνεται αντικείμενο υπερεκμετάλλευσης, προς αυτούς τους νέους των γκέτο που διαβιώνουν με δυσκολία. Αυτός ο μικρός πληθυσμός των πόλεων δεν αποτελεί βέβαια ολόκληρη την κοινωνική βάση της, αλλά χωρίς αυτόν η Αριστερά δεν θα είναι ποτέ πραγματικά λαϊκή. Το διακύβευμα αυτής της αλληλεγγύης προς τους νέους των προαστίων και τις διεκδικήσεις τους συνίσταται στη διάθροιση των παραδοσιακών αγώνων των εργαζομένων στη Γαλλία, είτε είναι Γάλλοι από παλιά, είτε προέρχονται από τη μετανάστευση, είτε είναι ξένοι, με τους αγώνες άλλων τμημάτων των λαϊκών τάξεων: αθρόους που ζουν σε πολύ δύσκολες συνθήκες, ανέργους, μετανάστες χωρίς «χαρτιά», άστεγους, στερημένους από τα δικαιώματά τους... Δίνεται εδώ, πιθανόν, στη γαλλική Αριστερά και σε όλους τους προσοδευτικούς, μια ιστορική ευκαιρία να προωθήσουν, μέσα στον σύγχρονο κόσμο, κάποιες ξεκάθαρες θέσεις για τις κοινωνικές τάξεις, ένα επαναστατικό πνεύμα και έναν διεθνισμό των λαών. Θα πρέπει να είναι κανείς ρομαντικός ή λίγο αφελής για να πιστεύει ότι υπάρχουν σήμερα οι αντικειμενικές και υποκειμενικές συνθήκες ενός ριζικού και άμεσου μετασχηματισμού της γαλλικής κοινωνίας. Δεν υπονοούμε εδώ ότι οι νέοι αυτοί αποτελούν τη σκυτάλη ενός ασθμαίνοντος προλεταριάτου μέσα στα καπιταλιστικά κέντρα, ή μια αντανάκλαση της περιφέρειας του Νότου που βρίσκεται σε αναβρασμό. Ούτε θέλουμε να αρνηθούμε το ότι πολλοί απ' αυτούς τους νέους επιδιώκουν απλώς να αποκτήσουν πρόσβαση στην κοινωνία της κατανάλωσης και ν' αναρριχηθούν στην κοινωνική ιεραρχία της καπιταλιστικής κοινωνίας. Δεν θέλουμε να αποκηρύξουμε το γεγονός ότι μερικοί απ' αυτούς δεν έχουν άλλο στόχο από την καταστροφή για να εκδικηθούν αυτήν την άδικη και κατασταλτική κοινωνία που τους αφήνει απέξω. Δεν θέλουμε να εξιδανικεύσουμε τις διεκδικήσεις των οποίων φορείς είναι αυτές οι ταραχές –οταν υπάρχουν διεκδικήσεις– και ακόμα λιγότερο βέβαια να δικαιολογήσουμε αυτές τις μορφές βίας, οι οποίες άλλωστε στρέφονται σχεδόν πάντα ενάντια στους ίδιους τους κατοίκους των γκέτο. Όμως, ακόμα και αν αυτοί οι εξεγερμένοι νέοι δεν σχηματίζουν κόμματα, ακόμα και αν εξακολουθούν να προκαλούν πολλή δυσπιστία και μια κάποια ανησυχία στην υπόλοιπη χώρα, η

Αριστερά πρέπει να τους δει ως συμμάχους για τον απαραίτητο κοινωνικό και δημοκρατικό προοδευτικό μετασχηματισμό της Γαλλίας, και όχι μόνο ως έναν αριθμό ψήφων για τις επόμενες εκλογές.

Μετάφραση: Σάντυ Κισκήρα

Σημειώσεις

1. (Σ.τ.Μ.) UMP: Union pour un Mouvement Populaire. Περιλαμβάνει γκαουλιστές, χριστιανοδημοκράτες, φιλελευθέρους, ριζοσπάστες.
2. (Σ.τ.Μ.) Mouvement contre le Racisme et pour l'amitié entre les Peuples (Κίνημα ενάντια στον Ρατσισμό και για τη Φιλία μεταξύ των Λαών). Πρόκειται για μη κυβερνητική οργάνωση.
3. (Σ.τ.Μ.) Société Nationale de Construction pour les TRAvailleurs: εργατικές κατοικίες από το 1956, κατασκευασμένες κυρίως από το κράτος.
4. (Σ.τ.Μ.) Wahid Association: οργάνωση που μάχεται ενάντια στην κακοποίηση των παιδιών.
5. (Σ.τ.Ε.) Το Προεδρικό Μέγαρο.
6. (Σ.τ.Ε.) Το Προθυπουργικό Μέγαρο.
7. (Σ.τ.Μ.) Droits Devant: Τα Δικαιώματα Μπροστά. Η ονομασία περιέχει ένα λογοπαίγνιο διότι στην ακουστική τους μορφή οι δύο λέξεις σημαίνουν επίσης «Ίσια μπροστά».

African Martagon, 1680

